

ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน
สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง
CONTEMPORARY LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS BY
TEACHER IN RAYONG CONSORTIUM UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, CHONBURI RAYONG

¹ปรียานุช ทับทิมเมือง และ ²อุไร สุทธิรัมย์
¹Preeyanut Thapthimmueang and ²Urai Suthiyam

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย
Ramkhamhaeng University, Thailand

¹6414470085@rumail.ru.ac.th

Received: May 23, 2023; Revised: July 25, 2023; Accepted: August 21, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนปีการศึกษา 2565 จำนวน 322 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.985 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบความแตกต่างอย่าง

¹นักศึกษา, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำร่วมสมัย, ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น, ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This article aims to study and compare Contemporary Leadership of School Administrators by Teacher in Rayong Consortium under the Secondary Educational Service Area Office, Chonburi Rayong. The sample group was 322 teachers in the academic year 2022. The sample size was determined. using Cohen's ready-made table and using stratified random sampling. The tools used in the research were questionnaires with a reliability value of 0.985. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, ANOVA analysis of variance and the Scheffe's method was used for pairwise comparison. Research findings were as follows: 1) Contemporary Leadership of School Administrators by Teacher in Rayong Consortium under the Secondary Educational Service Area Office, Chonburi Rayong. overall and each aspect was at the high level. 2) Teachers with different educational backgrounds There was no difference in perception of contemporary leadership of school administrators. Teachers with different positions There is an awareness of contemporary leadership of school administrators. by exchange leadership and transformational leadership. found a statistically significant difference at the .05 level and teachers working in educational institutions with different sizes There were different perceptions towards contemporary leadership among school administrators. Overall and in every aspect The difference was statistically significant at the .05 level.

Keywords : Contemporary Leadership, Transactional Leadership, Transformational Leadership, Transcendental Leadership, Participatory Leadership, School Administrators

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษานับได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดและมีส่วนผลต่อคุณภาพของผลลัพธ์ในการบริหาร ที่มาจากระบบการจัดการศึกษา คุณภาพและประสิทธิภาพการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้นำเสมอ ผู้นำจะบริหารสถานศึกษาเพื่อให้ได้ดั่งนั้น พวกเขาต้องให้อำนาจและให้โอกาสพวกเขาในการฝึกฝนและใช้ความเป็นผู้นำหรือเพื่อประโยชน์สูงสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกัน การจะเป็นผู้นำได้นั้นต้องบริหารด้วยรูปแบบและความสามารถที่เหมาะสม ผู้บริหารต้องปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับพนักงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน นั่นคือมีส่วนร่วมในงาน ผู้ตามต่างร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน และร่วมกันลงมือทำ ความสำเร็จหรือล้มเหลวของการบริหารในยุคปฏิรูปการศึกษาขึ้นอยู่กับสภาพการบริหารสถานศึกษาและคุณภาพของผู้บริหาร ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับการฝึกฝนและพัฒนา เป็นผู้นำหรือผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีความซับซ้อนและยากต่อการที่แนวคิดของภาวะผู้นำต่างๆ ในแบบดั้งเดิมจะรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการเชื่อมโยงของข้อมูลกับเทคโนโลยีเกิดขึ้นในปัจจุบัน ผู้นำจึงจำเป็นต้องมีการบริหารที่ไม่ยึดติดกับการบริหารแบบดั้งเดิม จำเป็นต้องมีการพัฒนากลยุทธ์และวิธีในการบริหารองค์กรเพื่อให้มีความสอดคล้องกับโลกในยุคศตวรรษที่ 21 โดยภาวะผู้นำที่ถูกกล่าวถึงนั้นคือ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative Leadership) (นุชนานา เพชรชานาญ, 2562, หน้า 5) กล่าวว่า ผู้นำจะให้ความไว้วางใจและการตัดสินใจแก่ผู้ตามแต่ไม่ทั้งหมด โดยจะยังใช้ความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทางคือ จากระดับบนลงล่าง และจากระดับล่างขึ้นบนการวางแผนและวางนโยบาย การตัดสินใจมักจะมาจากระดับบน แต่ในขณะเดียวกันก็ยอมให้การตัดสินใจบางอย่างอยู่ในระดับล่าง โดยผู้นำจะคอยเป็นที่ปรึกษาในทุกด้าน ซึ่งจากข้อความที่กล่าวมาก็ถือว่ามีความสอดคล้องกับการบริหารในยุคโลกาภิวัตน์และยุคศตวรรษที่ 21 ดังนั้นผู้บริหารหรือผู้นำที่มีภาวะผู้นำร่วมสมัยจึงรวมเอาภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transaction Leadership) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น (Transcendental Leadership) และภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative Leadership) เพื่อช่วยในการตัดสินใจ กล่าวคือ จะต้องคำนึงถึงหลักการของประสิทธิภาพการทำงานและการบรรลุเป้าหมาย ในขณะเดียวกัน ก็จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการของการสร้างแรงจูงใจภายในของผู้ตาม ไปสู่การยกระดับจิตใจให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า มีความหวังและความศรัทธาต่อผู้นำและองค์กร ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายที่ประสบความสำเร็จได้ การจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้บางครั้งมีข้อจำกัดในการจัดการ และการปฏิบัติงาน เช่น ประสพการณ์ทำงาน ประสพการณ์ในการบริหาร ซึ่งเกิดจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความสามารถพื้นฐาน วิสัยทัศน์ ที่หลากหลาย ทำให้เกิดความแตกต่างในการบริหารและการทำงาน รวมทั้งทัศนคติหรือการรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อภาระงาน การขาดความรู้ ทักษะ วิธีการ และความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบและผู้บริหารสถานศึกษาขาดการนิเทศ แนะนำ และกำกับติดตามภาระงานของสถานศึกษา เป็นต้น

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มแรกที่มีบทบาทและหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนให้ขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ที่ระบุได้อย่างราบรื่น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำและมีภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษารวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาภาวะผู้นำร่วมสมัย ให้สามารถพัฒนาได้เท่าทันทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์และยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารจะมีส่วนช่วยในการกระตุ้นและจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการแสดงออกถึงองค์ความรู้และความสามารถของตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานและทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งยังมุ่งเน้นการพัฒนาด้านจิตใจหรือจิตวิญญาณที่มีกรอบครอบคลุมองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ประการได้แก่ ความศรัทธาอย่างมั่นคง ความมีสติสัมปชัญญะ การยึดถือและปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม การศึกษาภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความสามารถในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องภาวะผู้นำร่วมสมัย เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความสมดุลและเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถพัฒนาองค์กรและพัฒนางานให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 20 สถานศึกษา จำนวนครูทั้งสิ้น 1,873 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเปรียบเทียบหากกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ Cohen จำนวนรวมทั้งสิ้น 322 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษาและใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนาขึ้นเกี่ยวกับภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์โดยใช้ค่าที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน (Independent Samples) และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ F-test แบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ้ (Scheffé's posthoc comparison method)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง สรุปผล ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 58.10 ตำแหน่งครูชำนาญการ จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 43.789 และครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 60.60

2. ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยองแสดง ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ในภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา		ระดับการรับรู้ของครู		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	4.52	0.28	มากที่สุด
2.	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.53	0.29	มากที่สุด
3.	ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น	4.55	0.26	มากที่สุด
4.	ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม	4.49	0.30	มาก
รวม		4.55	0.52	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ภาวะผู้นำแบบเหนือชั้น (Transcendental Leadership) ($\bar{X} = 4.55$) รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ($\bar{X} = 4.53$) และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ($\bar{X} = 4.52$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (participative Leadership) ($\bar{X} = 4.49$)

3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา ดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตาม วุฒิการศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิก่อนต่างกัน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่พบความแตกต่าง

3.2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตาม ตำแหน่ง พบว่า ครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนภาพรวมและด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

3.3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมและรายด้าน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากการบริหารจัดการศึกษา คุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษา มักขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเสมอ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารให้ได้ผลดีนั้นจำเป็นจะต้องมีการเสริมพลังให้ผู้บริหารได้มีโอกาสฝึกและใช้ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำได้อย่างเต็มศักยภาพ ทำงานแบบมีส่วนร่วมโดยร่วมกันคิดร่วมกันวางแผนและร่วมกันปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับอนุพันธ์ พูลเพิ่ม (2563, หน้า 1-2) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของตนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารจะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ที่สามารถจูงใจให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเน้นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ต่างฝ่ายต่างอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกันศึกษาคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษา มักขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารเสมอ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารให้ได้ผลดีนั้นจำเป็นจะต้องมีการเสริมพลังให้ผู้บริหารได้มีโอกาสฝึกและใช้ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำได้อย่างเต็มศักยภาพ ทำงานแบบมีส่วนร่วมโดยร่วมกันคิดร่วมกันวางแผนและร่วมกันปฏิบัติ

2. ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวการปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในการบริหารงานกับครูที่เท่าเทียมกันทุกคน ไม่นำเอาความแตกต่างมาเป็นหลักในการมอบหมายงาน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของฐิริธัญญา พรหมศร (2559:55-56) ศึกษาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามตำแหน่ง ครูที่มีตำแหน่งในการทำงานต่างกัน พบว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเปรียบเทียบกับวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé's Post hoc Comparison) พบว่า ครูชำนาญการพิเศษขึ้นไปมีการรับรู้แตกต่างกับครูผู้ช่วยและครูส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูที่มีตำแหน่งในการทำงานสูงกว่านั้นถือว่าเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า จึงทำให้สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ถึงการ

ดำเนินงานด้านต่างๆ ของผู้บริหารมากกว่าครูที่มีตำแหน่งในการทำงานต่ำกว่า เพราะครูยังไม่สามารถรับรู้ได้ถึงกระบวนการที่ผู้บริหารแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำและผู้ตาม โดยที่ผู้ตามอาจจะยังไม่ได้ยอมรับในเงื่อนไขแลกเปลี่ยนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้ตามอาจมองว่าแม้จะได้รางวัลหรือสิ่งตอบแทนก็ยังไม่เพียงพอต่อการทำงานที่เสียไป สอดคล้องกับงานวิจัยของญาดา สามารถ (2558 : 59) ศึกษาภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของเจนเนอเรชันเอ็กซ์และเจนเนอเรชันวาย พบว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional leadership) มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรด้านจิตใจของบุคลากรเจนเนอเรชันเอ็กซ์มากกว่าเจนเนอเรชันวาย

4. ภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สหวิทยาเขตระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน พบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเปรียบเทียบด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé's Post hoc Comparison) พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ มีการรับรู้แตกต่างกับครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดเล็ก-กลาง และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ที่มีขนาดใหญ่ มีการรับรู้แตกต่างกับครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่พิเศษ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูที่สังกัดขนาดเล็ก ผู้บริหารสถานศึกษาค่อนข้างจะมีความใกล้ชิดกับครูผู้สอนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็กบางคนอาจปฏิบัติหน้าที่ช่วยครูผู้สอนในหลายเรื่องเช่น การทำงานธุรการ การสอนแทน ทำให้ครูกับผู้บริหารมีความสนิทสนมกัน ซึ่งเป็นบริบทที่เอื้อต่อการใช้ภาวะผู้นำมากกว่า ในขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีครูและบุคลากรจำนวนมาก มีการทำงานเป็นระบบมากกว่า ทำให้ผู้บริหารมีความใกล้ชิดกับครูน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับอนุพันธ์พูลเพิ่ม (2563: 85) ศึกษาภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่า ครูที่สังกัดขนาดศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน เมื่อบุคคลเหล่านั้นสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุ ตามเป้าหมาย นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังต้องแสดงความเชื่อถือและพึงพอใจเมื่อครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้สำเร็จ รวมไปถึงให้ความสำคัญและตระหนักถึงหน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการปฏิบัติงาน การพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเรื่องการใช้หลักยุทธธรรมในการบริหาร ไม่ว่าจะทั้งเรื่องให้งานที่เหมาะสมกับคนและเหมาะสมกับความสามารถ มีความสามารถในการกระจายอำนาจในการบริหารงาน และผู้บริหารควรปฏิบัติตนให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนกล้าพูดคุ้ยสื่อสาร มีความเป็นกันเอง เข้าถึงได้ง่าย และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- จิตรราตี ว่างานนท์. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- ชัยณรงค์ สว่างข้าง. (2561). *โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- โชติกา แสงอรุณ. (2561). *แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและแรงจูงใจในการทำงานของครูที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ญาติดา สามารถ. (2559). *รูปแบบภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อองค์กรของเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์และเจนเนอเรชั่นวาย*. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ สมตณ. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำแบบมีส่วนร่วมกับงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- วิรัช คุ่มกลาง. (2560). *รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในจังหวัดนครราชสีมา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- อนุพันธ์ พูลเพิ่ม และคณะ. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำร่วมสมัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2*, วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 5 (1), 76-85.
- Bass, B. (1999). Two decades of research and development in transformational Leadership. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 8(1), 9–32.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education (8th ed)*. London: Routledge.
- Joseph Emeka Isebor. (2018). *TRANSCENDENTAL LEADERSHIP FOR THE 21st CENTURY: A NARRATIVE INQUIRY ON EFFECTIVE LEADERSHIP AND WORKPLACE SPIRITUALITY*. Phoenix
- Kenisha Williams. (2014). *A Comparison of Pastor Leadership Behavior in Churches of 1,000 or More Members to Transformational Leadership Behavior as Identified in the Transformational Leadership Skills Inventory*. California

